

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-1 ta' Novembru, 2011

Citazzjoni Numru. 19/2009

Frances Mizzi,
U
Spiridiona Camilleri

vs

Rose Ann Galea,

Reverendu Tarcisio Camilleri
F'ismu u bħala mandatarju tal-imsefrin
Joan Muacat; Frances Farrugia; Georgia Attard;
Carmel sive Charles Camilleri;

John Galea,

Josephine Bondin,

Josephine Gray;

Reverendu Emanuel Camilleri;

Simon Camilleri;

Georgine Debono;

Georgia Muscat;

Maria Rosa Attard;
Frances Camilleri;

John Camilleri.

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors ġuramentat li permezz tiegħu l-atturi, wara li ppremettew illi:

1. Illi Margerita Farrugia bint xebba ta' John u Giuseppa nee' Galea mietet xebba u improle fl-erbgħa u għoxrin (24) ta' Frar elfejn u sitta (2006) u skond it-testment tagħha fl-atti tan-Nutar Paul George Pisani tal-wieħed u għoxrin (21) ta' Settembru elf disa' mija ħamsa u disgħin (1995) hija innominat bħala eredi tagħha kwatntu għal kwart indiviż lil ulied il-mejta oħtha Maria Theresa Camilleri; kwantu għal kwart indiviż lil Giorgia Muscat, Josephine Bondin, Reverendu Dun Giusepp, Rosanna, u John aħwa Galea; kwantu għal kwart indiviż lil Joseph Farrugia, u kwantu għar-rimanti kwart lill-atturi;

1. Illi Fr. Jose' Galea miet intestate, u wirtuh ex lege ħutu l-oħra;

3. Illi l-esponenti għamlu żmien konsiderevoli qabel il-mewt tad-decujus jipprestawlha servigi kuri u assistenzi fil-bżonnijiet tagħha kollha, kif sejjer jiġi dettaljatament pruvat waqt is-smiegħ tal-kawża, u dan kollu dejjem mingħajr ħlas iżda bil-wegħda tal-kumpens finali;

4. Illi barra minn hekk mal-mewt ta' Margerita Farrugia kienet l-attriċi Frances Mizzi illi minn flusha, u minn butha, ħallset l-ispejjeż tal-funeral tagħha;

5. Illi l-esponenti jridu jithallsu ta' dawn is-serviġi u Frances Mizzi tiġi rimborsata għa dawn l-ispejjeż tal-funeral tad-decujus mingħand il-konvenuti fil-kwoti li kull wieħed u waħda minnhom rispettivament ibbenefika fil-wirt tagħha;

6. Illi l-atturi għażlu illi jressqu it-talbiet tagħhom f'kawża waħda ai termini tal-artikolu 155A tal-Kap. 12 stante illi l-meritu tal-kawża huwa konness, il-provi involuti huma b'mod ġenerali l-istess kif ukoll għaliex id-deċiżjoni f'kawża waħda tista' tinfluwixxi fid-deċiżjoni tal-kawża l-oħra;

7. Illi l-konvenuti odjerni ġew interpellati sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u n̄las ta' dawn is-serviġi u rimborż tal-ispejjeż funerarji permezz ta' ittri uffiċjali tat-30 ta' April 2008 iżda l-esponenti baqgħu bla ebda risposta.

Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tillikwida l-kumpens dovut lilhom għas-serviġi kuri u assistenzi reżi minnhom lill-mejta Margerita Farrugia u dan skond il-kwoti rispettivament spettanti lil kull wieħed u waħda minnhom minn dan il-wirt;

2. tikkundannakom sabiex tħallsu lill-atturi dan il-kumpens.

3. Tikkundannakom tirrifondu lill-attriċi Frances Mizzi, fil-kwota rispettiva spettanti lilkom mill-wirt, l-ispejjeż tal-funeral ta' Margerita Farrugia.

Bl-ispejjeż, inklużi dawk tal-ittra uffiċjali tat-30 ta' April, 2008 indikati kontra tagħkom u bl-ingunzjoni għas-subizzoni.

Rat ir-Risposta ġuramentata tal-konvenuti Reverendu Dun Tarcisio Camilleri f'ismu u għan-nom ta' Carmel sive Charles Camilleri; Frances Camilleri; Simon Camilleri; John Camilleri; Josephine Gray; u Georgina Debono, kif

rappreżentati minn l-istess Josephine Gray; li eċċepew illi:

1. Illi preliminarjament l-esponenti ma għandhomx il-locus standi f'din il-kawża stante illi huma lkoll rrinunzjaw għall-eredita' ta' l-imsemmija Margerita Farrugia, kif jirriżulta mill-annessi noti ta' rinunzja mmarkati bħala Dok TC 1, TC2, TC3, TC4, TC5, TC6 u TC7. Għaldaqstant, huma ma humiex il-leġittimi kuntraditturi u għalhekk għandhom jiġu minnufih liberati mill-osservanza tal-ġudizzju bl-ispejjeż kontra l-atturi.

2. Illi fil-mertu u mingħajr għas-suespost, huwa eċċepit li l-azzjoni odjerna ma tispeċifikax il-perijodu taż-żmien li fih l-atturi rrendew l-allegati serviġi. Madanakollu kwalsiasi talba għall-kumpens ta' l-istess serviġi hija ristretta bil-perjodu ta' ħames snin ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili.

3. Illi sussidjarjament ukoll u mingħajr preġudizzju għas-suespost huwa sottomess li t-talbiet attriċi huma fi kwalsiasi każ infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-atturi ġja ġew kumpensati għal kwalsiasi forma ta' serviġi allegatament reži.

4. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-atturi bħala uħud mill-eredi tal-istess Margerita Farrugia għandhom ibatu kwart indiviż minn kwalsiasi ammont likwidat skond it-talbiet attriċi.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat il-kopja tan-nota ta' l-istess Dun Tarcisio Camilleri ppreżentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fil-5 ta' Mejju 2009, li permezz tagħha rrinunzja għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota ta' Francesca Camilleri ppreżentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fit-2 ta' Marzu 2009, li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-kopja tan-nota ta' Simon Camilleri pprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fit-2 ta' Marzu 2009, li permezz tagħha rrinunzja għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota ta' John Camilleri pprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fis-27 ta' Frar 2009, li permezz tagħha rrinunzja għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota ta' Josephine Saliba Gray ipprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fit-2 ta' Marzu 2009, li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota ta' Georgina mart Joseph Debono pprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fil-11 ta' Marzu 2009, li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota tar-reverendu Tarcisio Camilleri f'isem huñ imsiefer Carmelo Camilleri pprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fil-5 ta' Marzu 2009, li permezz tagħha rrinunzja għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat ir-Risposta ġuramentata tar-Reverendu Tarcisio Camilleri bħala mandatarju ta' l-imsiefrin Joan Muscat, Frances Farrugia, Martin Farrugia u Georgia Attard, li biha eċċepixxa illi:

1. Illi preliminarjament huwa eċċepit li l-azzjoni odjerna ma tispecificax il-perijodu taż-żmien li fih l-atturi rrendew l-allegati serviġi. Madanakollu kwalsiasi talba għall-kumpens ta' l-istess serviġi hija ristretta bil-perjodu ta' ħames snin ai termni tal-artikolu 2156(ft) tal-Kodiċi Civili.

2. Illi sussudjarjament ukoll u mingħajr preġudizzju għas-suespost huwa sottomess li t-talbiet attriċi huma fi kwalsiasi każ infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-atturi ġja ġew kumpensati għal kwalsiasi forma ta' serviġi allegatament reži.

Kopja Informali ta' Sentenza

3. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-atturi bħala uħud mill-eredi tal-istess Margerita Farrugia għandhom ibatu kwart indiviż minn kwalsiasi ammont likwidat skond it-talbiet attriċi.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat ir-Risposta ġuramentata tal-konvenuta Maria Rosa Attard li eċċepiet illi:

1. Illi preliminarjament l-esponenti ma għandhiex il-locus standi f'din il-kawża stante illi hija rrinunzjat għall-eredita ta' l-imsemmija Margerita Farrugia, kif jirriżulta mill-annessa nota ta' rinunzja mmarkata bħala Dok MS 1. Għaldaqstant, hija ma hijiex il-leġittima kuntradittriċi u għalhekk għandha tiġi minnufih liberata mill-osservanza tal-ġudizzju bl-ispejjeż kontra l-atturi.

2. Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għas-suespost, huwa eċċepit li l-azzjoni odjerna ma tispeċifikax il-perijodu taż-żmien li fih l-atturi rrendew l-allegati servigi. Madanakollu kwalsiasi talba għall-kumpens ta' l-istess servigi hija ristretta bil-perjodu ta' ħames snin ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili.

3. Illi sussidjarjament ukoll u mingħajr preġudizzju għas-suespost huwa sottomess li t-talbiet attriċi huma fi kwalsiasi każ infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-atturi ġja ġew kumpensati għal kwalsiasi forma ta' servigi allegataent rezi.

4. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-atturi bħala uħud mill-eredi tal-istess Margerita Farrugia għandhom ibatu kwart indiviż minn kwalsiasi ammont likwidat skond it-talbiet attriċi.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat il-kopja tan-nota ta' l-istess Maria Rosa Attard ipprezentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fit-3 ta' April 2009, li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota ta' l-atturi tat-13 ta' April 2009 li biha ċedew il-kawża fil-konfront tal-konvenuti: John Galea, Josephine Bondin u Maria Rosa Attard.

Rat ir-Risposta ġuramentata ta' Rose Ann Galea u Georgia Muscat li biha eċċepew illi:

1. Illi l-ewwel u qabelo kollox l-esponenti rrinunzjaw għall-wirt u suċċessjoni ta' l-imsemmija Margerita Farrugia u dan kif jirriżulta mill-annessi dikjarazzjonijiet markati bħala RAG 1 u RAG 2 u li allura u in konsegwenza ta' dawn ir-rinunzji, l-esponenti mhumieq il-leġittimi kontradditturi u għandhom jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju bl-ispejjeż kollha kontra l-atturi solidament bejniethom;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess l-azzjoni hija milquta bit-terminu kif stabbilit mill-artikolu 2156(f) tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta u allura kull talba li l-atturi qed jagħmlu trid tinkwadra ruħha fil-parametri u rekwiżiti ta' l-artikolu msemmi. Dan qed jingħad minħabba l-fatt li fir-rikors ġuramentat ma ngħatat ebda indikazzjoni għall-liema terminu qed jirreferu l-atturi u din hija mankanza li wkoll taffettwa l-validita' tat-talbiet attriċi;

3. Illi ulterjorment u mingħajr preġudizzju għall-premess kif jirriżulta wkoll mit-testamenti esebiti jirriżulta li jekk kien xi intendiment għall-ħlas jew kumpens ta' serviġi, li ovvjament irid jiġu ampjament ippruvat, l-atturi diġa' ġew ikkumpensati iktar milli biżżejjed u dan kif ser jirriżulta fit-trattazzjoni tal-kawża;

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri .

Rat il-kopja tan-nota ta' l-istess Rose Ann Galea ppreżentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volonarja tagħha fit-13 ta' April 2009 u li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat il-kopja tan-nota ta' Georgia Muscat ppreżentata f'din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni Volontarja tagħha fit-13 ta' April

Kopja Informali ta' Sentenza

2009 u li permezz tagħha rrinunzjat għall-eredita' ta' Margerita Farrugia.

Rat ir-Risposta ġuramentata tal-konvenut reverendu Emmanuel Camilleri li permezz tagħha eċċepixxa illi:

1. Illi kontra t-talbiet attriċi hemm il-preskrizzjoni kwinkwennali a tenur tal-artikolu 2156 tal-Kodiċi Ċivili (Kap 16) tal-Liġijiet ta' Malta.

2. Illi fi kwalunkwe każ tenut kont l-istrettezza tal-parentela kif ukoll iċ-ċirkustanzi ta' ħajja bejn l-atturi u l-mejta Margerita Farrugia għandu jiġi konkluż li kwalunkwe servigi reklamati mill-atturi saru pietati vel familiaritatis causa u mhux bl-intenzjoni li jiġu kumpensati. Għalhekk is-servigi reklamati m'humix retribwibbli.

3. Illi fi kwalunkwe każ is-servigi reżi jinsabu abbondantement kumpensati in vista tal-liberalita' magħmula mit-testatriċi Margerita Farrugia a favur tal-atturi fit-tieni artikolu tat-testament tagħha in atti Nutar Dottor Paul George Pisani tal-21 ta' Settembru 1995. Tali liberalita' ma setgħetx ma saritx, apparti l-affinita familjari bejn it-testatriċi u l-legatarji in vista wkoll u in soddisfazzjoni ta' kwalunkwe obbligu li seta' kellha t-testatriċi di fronti ta' l-atturi.

4. Illi l-esponenti eċċipjenti jirriżerva li jagħti eċċezzjonijiet ulterjuri li jistgħu jirriżultaw opportuni wara li l-atturi jkunu ressq u l-każ tagħhom u l-provi minnhom proposti.

Rat in-nota ta' l-atturi tas-17 ta' April 2009 li permezz tagħha ċedew il-kawża fil-konfront tal-konvenuti Rose Ann Galea u Georgia Muscat.

Rat in-nota ta' l-atturi tad-29 ta' April 2009 li biha ċedew il-kawża fil-konfront tal-konvenuti reverendu Tarcisio Camilleri, Frances Camilleri, Simon Camilleri, John Camilleri, Josephine Gray, Giorgina Debono u Carmelo sive Charles Camilleri.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-digriet tagħha tas-17 ta' Mejju 2011 li bih ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet ta' l-atturi u dawk tal-konvenut Reverendu Tarcisio Camilleri nomine u ta' Dun Manwel Camilleri.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa, u l-affidavits u dokumenti esebiti.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża, l-atturi qegħdin jitolbu l-likwidazzjoni tal-kumpens li jidhrilhom li ħaqqhom għal diversi servigi li huma jgħidu li rrendew għal diversi snin lil Margerita Farrugia, li kienet tiġi zija xebba ta' missierhom. Jitolbu wkoll il-kundanna tal-konvenuti, bħala ko-eredi tagħha, għall-ħlas ta' sehemhom mill-ammont hekk likwidat. Barra minn hekk l-atturi jippretendu li jiġu rifiużi lilhom l-ispejjeż tal-funeral ta' l-imsemmija Margerita Farrugia.

Il-konvenuti fir-Risposti ġuramentati rispettivi tagħhom, jeċċepixxu l-preskrizzjoni kwinkwennali ta' azzjoni bħal din, jikkontendu illi dak li għamlu l-atturi sar *pietatis vel familiaritatis causa*, u jekk kien ħaqqhom xi ħlas għal dak li għamlu, ta' dan ġia ġew adegwatament ikkumpensati.

Fin-nota ta' l-Osservazzjonijiet tiegħu r-reverendu Tarcisio Camilleri nomine jissottmetti li dawn il-preċeduri huma rregolari għaliex ma ġiex imħarrek ukoll Eucharist Camilleri, missier l-atturi, u wieħed mill-eredi ta' Margerita Farrugia. Imma, apparti l-fatt li ħadd mill-konvenuti ma qajjem eċċezzjoni formali f'dan is-sens, jidher li l-atturi kienu konxji minn dan, u nfatti talbu mingħand il-konvenuti l-ħlas biss ta' dak li jista' jiġi likwidat skond "*il-kwoti rispettivament spettanti lil kull wieħed u waħda minnkom minn dan il-wirt.*" Għalhekk f'każ ta' eżitu favorevoli għall-atturi, il-konvenuti li baqa', wara r-rinunzji kollha li saru, jkunu dovuti jħallsu biss parti mill-ammont likwidat, skond il-kwota li kull wieħed/waħda minnhom imissu mill-wirt ta' Margerita Farrugia.

Preliminarjament il-konvenuti eċċepew ukoll l-eċċezzjoni ta' ħames snin a tenur ta' l-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi ċivili. Intqal f'dan ir-rigward mill-qrati tagħna illi:

*"L-azzjoni għall-ħlas ta' servigi u għar-restituzzjoni ta' spejjeż għal somministrazzjonijiet magħmula lill-persuna servuta tippreskrivi ruħha f'ħames snin; u ċ-ċirkostanza li s-servigi jew somministrazzjonijiet jkunu kontinwi, jew bla interuzzjoni, mhux biżżejjed biex timpedixxi illi l-preskrizzjoni tibda tiddekorri. B'dan li l-kontinwita' jew reiterazzjoni tas-servigi jew somministrazzjonijiet ma tissospendix il-bidu jew il-kors tal-preskrizzjoni, u lanqas ma timperta, għalkemm aċċettata mid-debitur, interuzzjoni tal-preskrizzjoni tal-kreditu għas-servigi jew somministrazzjonijiet anterjuri. Għaliex l-att ta' persuna li taċċetta mill-ġdid il-prestazzjonijiet ma jistax iwassal għall-ammissjoni tad-debitu dwar prestazzjonijiet anterjuri, jew għal rikonoxximent ta' drittijiet dwar dawk il-prestazzjonijiet anterjur, jew għal xi rinunzja għall-preskrizzjoni tad-dritt naxxenti minn prestazzjonijiet anterjuri."*¹

Irriżulta illi l-atturi bdew iduru b'Margerita Farrugia minn ftit wara li mietet oñtha Maria Antonia, xebba wkoll u li kienet tirisjedi magħha, fis-sena 1995. Margerita Farrugia mietet fl-24 ta' Frar 2006,² u din il-kawża giet intavolata fil-5 ta' Marzu 2009. Għalkemm fir-Rikors ġuramentat hemm referenza għal xi ittra ufficċjali li giet mibgħuta lill-konvenuti fit-30 ta' April 2008, baqgħet ma tressqet ebda prova li dan l-att ġudizzjarju tassew intbagħat lill-konvenuti u li ġie debitament notifikat lilhom, sabiex tkun tista' ssir xi interuzzjoni tal-preskrizzjoni skond il-liġi. F'tali ċirkostanzi, għalhekk, fil-każ in eżami jistgħu biss jiġu kkalkolati s-servigi reži u l-ispejjeż li saru bejn il-5 ta' Marzu 2004 u d-

---

¹ P.A. Agostino Pace et. vs Antonio Agius noe. : 17.01.1955; ara wkoll : Appell : George Sciberras et vs Josphine Spiteri et. : 1.04.2005; P.A. Marianna Cauchi vs Catherina Sciberras et.: 10.01.1941; Appell : Maria Debono vs Dolores Portelli : 22.1.1954 u Appell : Cecilia Darmanin et. vs Mary Fatima Vassallo et. : 27.02.2003 .

² ara kopja mill-estratt tac-certifikat tal-mewt tagħha, esebit bhala Dok. A a fol. 9 tal-process .

data tal-mewt ta' l-imsemmija Margerita Farrugia, ftit inqas minn sentejn kollox.

Il-konvenuti eċċepew ukoll li kwalunkwe servigi u assistenzi li setgħu saru lid-*decujus* kienu "*pietatis vel familiaritatis causa*." Huwa minnu illi kienet teżisti ċertu parentela bejn l-atturi u l-persuna servuta. Infatti, kif ġia ntqal, din kienet tiġi z-zija materna ta' missierhom. Il-konvenuti jenfasizzaw ukoll il-fatt li l-istess missier l-atturi kien prattikament trabba mad-*decujus* u oħtha u allura bilfors li dawn ħassew ċertu dmir li issa jduru biha huma, ħalli jpattu għal dak li din kienet għamlet ma' missierhom. Imma teżisti ġurisprudenza vasta tal-Qrati tagħna fis-sens illi *omnia labor optat premium* u għalhekk ħadd m'għandu jiġi preżunt illi qed jirrendi servigi gratwitament u mingħajr intenzjoni ta' xi kumpens. Hekk per eżempju f'sentenza ta' din il-Qorti li tiġi ċċitata regolarment f'kawżi simili : "Giuseppa Spiteri vs Henry Micallef et." (deciza : 5.3.1974) jingħad speċifikament illi:

"In tema legali l-ġurisprudenza tagħna hija konkordi fil-prinċipju li fil-każ ta' servigi jista' jkun dovut kumpens anki jekk dan ma jkunx pattwit, meta mill-konkors taċ-ċirkostanzi jidher li l-ħlas hu dovut. Ġie kemm-il darba ritenut li l-prestazzjoni gratwita m'għandhiex tkun preżunta, u l-intenzjoni li wieħed jirregala s-servigi tiegħu u jirrinunzja għall-kumpens m'għandhiex tiġi faċilment akkolta. Hekk kwalunkwe servigi jiġi ritenut prestat bi speranza ta' kumpens; (ara Balzan et vs Degiugio et: 23.2.1959, Vol. XLIII. II. 649; Axiaq vs Mifsud et.: 9.1.1952, Vol. XXXVI. III. 588 u l-ġurisprudenza hemm ikkwotata). Dana għandu japplika b'mod speċjali fil-każ ta' servigi hekk imsejġha 'di bassa lega' bħal ma huma l-ħasil tal-ħwejjeġ maħmuġa u faċendi tad-dar, ..."

Għalhekk, minkejja din il-parentela u ċ-ċirkostanzi li setgħu wasslu lill-atturi biex iduru bid-*decujus*, ħadd ma għandu jippretendi llum il-ġurnata li għax xi ħadd ikun dar b'membri tal-familja tiegħu, m'għandux jistenna li jiġi kkumpensat, wisq inqas jekk il-persuna servuta jkollha mezzi biżżejjed mnejn isir il-ħlas dovut.

Dwar il-mod kif kellu jiġi likwidat dan il-kumpens ġie spjegat illi:

"Għall-finijiet tal-quantum tas-serviġi, wieħed għandu jżomm f'moħħu (i) il-frekwenza u x-xorta tas-serviġi; (ii) il-mezzi tal-konvenuta li bbenefikat mill-prestazzjonijiet u (iii) il-parentela ta' l-atturi mal-konvenuta. Konsiderazzjonijiet oħra li ġieli ġew konsidrati mill-Qorti tagħna huma jekk il-qaddej ikiddx l-istess saħħtu biex jaqdi lill-ħaddieħor, jekk humiex affarijiet li mhux kulħadd kapaċi jidhol għalihom, bħal meta l-qaddej idur bil-persuna tal-moqdi (ez. ħasil), u jekk il-qaddej jinkorrix spejjeż li tagħhom ma jkunx ġie rimborsat fil-mument tal-ħruġ tagħhom.

Bħala regola ġenerali, l-kumpens mogħti jkun ftit jew wisq, imqaddes meta l-benefiċċjarja tkun marida jew mhux mobbli, b'mod li jkollha bżonn assistenza personali u kontinwa.

Minn studju tal-ġurisprudenza lokali, wieħed jista' jsib li l-kumpens akkordat ma jkun qatt f'ammonti kbar u dan peress li s-servizzi jingħataw kważi dejjem minħabba raġunijiet ta' parentela bejn il-partijiet, u anke għaliex it-talba għall-ħlas ta' serviġi hi bbażata fuq kważi-kuntratt, u mhux fuq kuntratt li nħoloq bejn min jirrendi s-serviġi u l-benefiċċjarju, u kwindi l-kumpens ma jkunx relatat biss mas-serviġi, iżda għandhom jittieħdu in konsiderazzjoni diversi fatturi oħra li, ffit jew wisq, inaqqsu r-relazzjoni ekonomika bejn is-serviġi reżi u l-ħlas relattiv. Dan iwassal biex il-kumpens ma jkun qatt l-ekwivalenti tax-xogħol li sar, iżda adegwat meħud kont taċ-ċirkostanzi kollha partikolari tal-każ." ³

Huwa evidenti illi ta' dak li rriżulta li għamli l-atturi mad-decujus fl-aħħar snin ta' ħajjitha kien ħaqghom li jiġu kkumpensati. Biżżejjed issir referenza għad-depożizzjoni ta' Dottor John Xuereb Dingli, it-tabib kuranti tad-decujus għal diversi snin, li minnha rriżulta kif Margerita Farrugia fl-aħħar snin ta' ħajjitha spiċċat totalment *bed-ridden* u kienet tenħtieġ l-għajnuna għal kollox, tant li għal tliet snin

---

³ Prim'Awla : Anthony Catania pro et noe et. vs Maria Agius : 11.12.2003 .

sħaħ qabel ma mietet kellha anke tagħmel użu minn *nasiogastrix tube* biex tiġi alimentata.⁴ Għalkemm jidher li ġieli ntalbet l-assistenza ta' xi soru mill-Munxar,⁵ din l-għajjuna kienet tingħata prattikament mill-atturi, li kienu jqassmu l-ġurnata bejniethom. Matul il-jum kienet tieħu ħsieb id-*decujus* Frances Mizzi, li għalkemm kienet tiġġestixxi ħanut tal-merċa fl-istess triq fejn kienet toqgħod Margerita Farrugia, kienet issib il-ħin ukoll biex kull tant tittawliha ħalli tara kelliex bżonn xi ħaġa. Filgħaxija kienet tmur Spiridiona, sive Diana, Camilleri li kienet tqatta' l-lejl kollu magħha. L-atturi flimkien kienu mbagħad jieħdu ħsieb l-iġene personali u l-ħasil tal-ħwejjeġ ta' zijithom, u jakkwistaw u jissoministrawha l-mediċinali li kien ikollha bżonn.⁶

Imma f'eċċezzjoni oħra tagħhom, il-konvenuti jsostnu li l-atturi ġia gew adegwatament ikkompensati ta' dak li għamlu b'dak li ħallitilhom id-*decujus* permezz tat-testamenti tagħha. Irrizulta illi bis-saħħa tat-testment tagħha tal-21 ta' Settembru 1995, Margerita Farrugia, apparti li ħalliet lill-atturi bejniethom prelegat tan-nofs indiviż mid-dar residenzjali tagħha fi Triq Marsalja, Sannat, istitwiethom ukoll bħala ko-eredi tagħha għal kwart (1/4) indiviż mill-bqija tal-beni tagħha.⁷ B'testment ieħor tat-2 ta' Settembru 2002 ħallitilhom legat ieħor tal-kwota ereditarja spettanti lilha mill-wirt ta' kuġinitha Nicolina Farrugia. L-atturi jikkontendu illi l-ebda wieħed minn dawn il-legati ma kien wieħed remuneratorju, għax ma jissemma xejn f'dan ir-rigward. Madankollu, meta wieħed iqis iż-żmien meta saru dawn il-laxxiti, u ċioe' dak tal-1995, ftit xhur biss wara li l-atturi bdew iduru b'Margerita Farrugia, in segwitu għall-mewt ta' oħtha, u l-ieħor tal-2002, erba' snin biss qabel ma mietet, u meta id-*decujus* kienet ġia tenħtieġ għajjuna sostanzjali, jidher ovvju li l-intenzjoni kienet illi Farrugia xtaqet tikkumpensa lill-atturi għal dak li kienu qed jagħmlu magħha b'dan il-mod, minkejja li ma saret ebda referenza għal dan fl-

⁴ ara xhieda tiegħu a fol 77 - 86 .

⁵ ara xhieda in kontro-ezami ta' Christopher Borg a fol. 140 .

⁶ ara affidavits ta' Diana Camilleri Dok. SC a fol. 88 - 89; ta' Frances Mizzi a fol. 102 -103; ta' Eucharist Camilleri a fol. 98 - 99 u ta' Teresa Camilleri a fol. 101 .

⁷ ara kopja ta' dan it-testmnet esebita bhala Dok. Ba fol. 10 -11 .

istess testmenti. Terġa' l-fatt li nkludiethom ukoll bħala ko-eredi flimkien man-neputijiet tagħha, meta huma kienu biss it-tfal ta' wieħed minn dawn in-neputijiet, huwa ndikazzjoni oħra tar-rikonoxxenza tagħha lejhom.

Meta mbagħad wieħed iqis il-konsistenza ta' dawn il-laxxiti, għandu jasal għall-konkluzjoni li tassew it-testatriċi kienet ħasbet sew biex l-atturi jiġu adegwament ikkumpensati ta' dak li kienu qed jagħmlu magħha:

1. In-nofs indiviż tad-dar fi Triq Marsilja, Sannat, fejn kienet toqgħod Margerita Farrugia, li tħalla bi prelegat lill-atturi, ġie stmat għall-fini tad-denunja *causa mortis* li fiha pparteċipaw l-istess atturi,⁸ tal-valur ta' ħamsa u erbgħin elf lira maltija (Lm45,000); jekk wieħed jinnota wkoll il-kobor u l-pożizzjoni ta' din id-dar f'kantuniera,⁹ u l-fatt li għandha faċċata fuq triq minnhom ta' iżjed minn wieħed u tletin metru (31m),¹⁰ x'aktarx li dik l-istima kienet waħda konservattiva ħafna;

2. is-sehem li kien imiss lil Margerita Farrugia mill-wirt ta' Nicolina Farrugia u li tħalla wkoll lill-atturi, ġie likwidat ftit xhur qabel il-mewt ta' l-istess Margerita Farrugia. Irrizulta li mir-rikavat tal-bejgħ tal-beni mmobbli ta' Nicolina Farrugia, ġew mgħoddija lil Margerita Farrugia : Lm13802.55 + Lm14126.43 +Lm387.17, total ta' Lm28,316.15;¹¹ meta wieħed iqis li dik il-ħabta Margerita Farrugia kienet ġia f'kundizzjoni ta' saħħa ħażina ħafna, u ma kien prattikament jidhol ħadd iżjed fejnha, ħlief għall-atturi jew il-ġenituri tagħhom, x'aktarx li dawn il-flus spiċċaw direttament u mal-ewwel f'idejn l-istess atturi.

3. fl-istess dikjarazzjoni *causa mortis* hawn fuq imsemmija, l-atturi u wħud mill-eredi l-oħra, ddikjaraw li Margerita Farrugia kellha wkoll in proprejta' dar oħra fi Triq il-Kbira, Sannat, bil-mandra annessa., stmata tal-valur ta' Lm70,000.¹² Minn din id-dar, a tenur tat-testment

---

⁸ ara dikjarazzjoni relattiva in atti Nutar Dr. P. G. Pisani ta' l-24.07.2006, kopja ta' liema tinsab esebita bhala dok. SC 3 a fol. 94 – 97 .

⁹ ara pjanta relattiva esebita bhala Dok. CG a fol. 228 .

¹⁰ ara konro-ezami ta' dun Tarcisio Camilleri a fol. 224 .

¹¹ ara Dok. CG 171210.04 a fol. 231 – 234 .

¹² ara Dok. SC 3 a fol. 95 – 96 .

ta' Margerita Farrugia tal-1995, l-atturi kien imisshom ukoll kwart (1/4) indiviż bejniethom, u cioè' miżerjament Lm17,500 oħra.

Għaldaqstant, tenut kont iċ-ċirkostanzi kollha tal-każ, tal-parentela tad-*decujus* ma' l-atturi, tal-kwalita' ta' servizzi reżi u tal-modalitajiet ta' f'ħlasijiet li jingħataw fiż-żmenijiet ta' illum għal dawn is-servizzi, tenut kont ukoll iż-żmien limitat ta' inqas minn sentejn li għalih l-atturi huma ntitolati għall-kumpens, l-Qorti hija tal-fehma illi l-atturi ġia ġew adegwatament ikkumpensati, b'dak li Margerita Farrugia ddisponiet fiż-żewġ testmenti tagħha hawn fuq indikati, u m'għandu allura jiġi likwidat ebda ammont ulterjuri għal dan il-għan.

L-atturi talbu wkoll li jiġu kkumpensati għall-ispejjeż tal-funeral tad-*decujus*, li jgħidu li huma f'ħallsu minn buthom. Mir-riċevuti esebiti jirriżulta li dawn l-ispejjeż kienu jlaħħqu ftit iżjed minn erba' mitt lira maltija (Lm400)¹³ u ma kienux għadhom ġew preskritti qabel ma ġiet istitwita din il-kawża. Imma kunsidrat dak li ġia ntqal hawn fuq, fis-sens li l-atturi ġia kienu qed jibbenefikaw minn somma sostanzjali li ġiet mgħoddija lil Margerita Farrugia mir-rikavat tal-bejgħ ta' l-assi ta' kuġinitha, biex ma jissemmewx ukoll il-pensjoni u l-benefiċċji soċjali l-oħra li kienet tgawdi l-istess Margerita Farrugia, u li l-atturi baqgħu qatt ma spjegaw f'hiex kienu jintefqu, u li għalhekk mhux verosimili li din ma kien fadlilha ebda flus minn fejn seta' jsir dan il-ħlas, hija l-fehma ta' din il-Qorti li dawn l-ispejjeż funerarji m'humix ripetibbli.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, tiċċhad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-atturi.

< Sentenza Finali >

¹³ ara dokti. D, E u F a fol. 14 -16

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----